

Mazury są regionem o wyjątkowej odrębności i swoistości, zarówno pod względem przyrodniczym, jak i kulturowym. Wynika to z przeszłości geologicznej i historycznej tej pięknej ziemi. Przeciętnemu Polakowi jej obraz kojarzy się z Krainą Tysiąca Jezior i wakacyjnym wypoczynkiem w Giżycku, Mikołajkach, czy Rucianem Nidzie, bądź ze szlakiem kajakowym po rzece Krutyni. Zakątek ten wywiera na przybyszach zawsze niezapomniane wrażenie.

Ok. 20% powierzchni zajmują tu połączone kanałami jeziora o różnych kształtach – od długich i wąskich, przez małe i bardzo głębokie, po stosunkowo płytkie i rozległe. Do tych ostatnich zalicza się największe w kraju jezioro Śniardwy (o pow. 114 km²). Inne duże jeziora to jezioro Mamry czy jezioro Niegocin. Ciąg zbiorników wodnych tworzy znany i dobrze zagospodarowany szlak żeglowny.

Rzeźba Pojezierza Mazurskiego jest wynikiem działalności lądolodu i wód rzeźmolodowcowych w czasie kolejnych faz ostatniego zlodowacenia. Najatrakcyjniejsze pod względem turystycznym są jeziora rynnowe, a zwłaszcza położone w sercu Puszczy Piskiej – Jezioro Nidzkie, Bełdany i Mikołajskie.

Mazurskie rzeki, choć liczne, są małe i stosunkowo krótkie, niejednokrotnie łączą poszczególne jeziora. Królową mazurskich rzek jest niewątpliwie rzeka Krutynia. Szlak wodny Krutyni, liczący ponad 100 km, jest jednym z najpopularniejszych w Polsce i Europie szlakiem kajakowym.

Klimat jest tu ostry i sprawia, że jest to najzimniejszy obszar nizinny naszego kraju. Szczególnie zimne są północno-wschodnie krańce Pojezierza. Duża liczba otwartych zbiorników wodnych i terenów podmokłych powoduje, że wiosna nadchodzi stosunkowo późno (najczęściej w połowie kwietnia) i jest chłodna, a jesień bywa długa i ciepła, gdyż jeziora oddają wtedy ciepło nagromadzone latem. Mazury mają klimat charakteryzujący się zmiennością pogody, wynikającą ze ścierania się wpływów klimatu oceanicznego i kontynentalnego. Zmienność pogody występuje głównie w okresach letnich. Niejeden żeglarz czy wędkarz został nagle zaskoczony przez gwałtowną burzę, pomimo że kilkanaście minut wcześniej była piękna i słoneczna pogoda.

Przykładem niech będzie huragan z 4 lipca 2002 r., który powalił w ciągu pół godziny 12 tys. ha lasu w Puszczy Piskiej, czy "biały szkwał", który 21 sierpnia 2007 r. pozbawił życia 12 osób.

Pojezierze Mazurskie jest współcześnie najbogatszym przyrodniczo obszarem pojeziernym Europy. Słyni z niezliczonych siedlisk rzadkich ptaków. Często można tu spotkać uważanego za symbol Mazur kormorana, a także perkoza, żurawia, czaplę oraz łabędzia niemego, najliczniej gniazdującego na jeziorze Łuknajno. Żyje tu

również bocian czarny, kania czarna, orzeł przedni i orzeł bielik. Dość licznie występują rzadkie ssaki, wśród nich wydra, bóbr, dzik, łoś, żubr oraz wiele wyjątkowych gatunków owadów, płazów i gadów. Wody rzek i jezior kryją wiele cennych gatunków ryb tj. lin, płoć, szczupak, sandacz, sieja, sielawa, ukleja i węgorz. Symbolem Mazur jest także bocian biały, który występuje tu w największym zagęszczeniu na świecie.

Stosunkowo surowy klimat wywarł znaczący wpływ na lokalną szatę roślinną, obejmującą ponad 1000 gatunków roślin naczyniowych. Rośnie tu sporo gatunków północnych, w tym uznawanych za relikty polodowcowe. Wiele roślin podlega ścisłej ochronie, chociażby wawrzynek wilczełyko, chamaedafne północna, rosiczka okrągłolistna czy storczyki.

Przyroda i piękno krajobrazu Mazur podlegają silnej presji ze strony różnorodnej działalności człowieka. Niebezpiecznym stał się w ostatnich latach proceder wykupu gruntów rolnych atrakcyjnie położonych przy brzegach jezior i rzek, a następnie dewastowanie linii brzegowych wód. W ten sposób Mazury tracą bezpowrotnie część swoich niepowtarzalnych przyrodniczych i turystycznych walorów. Zanieczyszczenia i zmiany w środowisku powodują ubożenie świata zwierzęcego i roślinnego. Najbardziej zagrożone są gatunki wyspecjalizowane, o wysokich wymaganiach siedliskowych.

W celu **ochrony najcenniejszych obszarów przyrody** funkcjonuje system różnych form prawno-instytucjonalnych w postaci parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz obszarów Natura 2000. Pojedyncze skarby przyrody – stare drzewa czy głazy narzutowe – chronione są jako pomniki przyrody.

Na Pojezierzu Mazurskim istnieją dwa parki krajobrazowe – **Mazurski Park Krajobrazowy** (utworzony w 1977 r.) – obejmujący m.in. jezioro Śniardwy, Puszczę Piską i rzekę Krutynię oraz **Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej** (1998 r.), który leży na wschód od Gołdapi, przy granicy z Obwodem Kaliningradzkim i Litwą.

Najcenniejsze obszary regionu chroni kilkanaście ścisłych rezerwatów. Tworzy się je dla zachowania rzadkich gatunków roślin i zwierząt oraz naturalnych siedlisk leśnych, torfowiskowych i wodnych. Rezerwaty „Siedem Wysp Jeziora Oświn” oraz „Jezioro Łuknajno” znajdują się na liście rezerwatów konwencji RAMSAR, która chroni obszary wodno-błotne o międzynarodowym znaczeniu. Rezerwat „Jezioro Łuknajno” został uznany przez UNESCO jako Rezerwat Biosfery.

Pomimo rabunkowej działalności człowieka oraz przekształceń w lasach na Mazurach – od średniowiecza po dziś dzień istnieją tu duże i zwarte kompleksy leśne zwane puszciami. Pośród nich należy wymienić **Puszczę Borecką, Puszczę Romincką i Puszczę Piską** – największy tutejszy kompleks leśny, tworzony przez bór sosnowo-swierkowy z dużym udziałem drzew liściastych.

DBAJMY O LASY

Las to naturalny skarb każdego z nas. Jest bardzo złożonym ekosystemem, a to, w jaki sposób się z nim obchodzimy decyduje o jego trwałości, kondycji i wartości przyrodniczej.

Ogólnodostępność lasu i wszelkie jego walory powodują ciągły wzrost zainteresowania tematyką leśną wśród społeczeństwa. Z tego powodu Lasy Państwowe opracowały kanon zasad obowiązujących wszystkich odwiedzających. Ustanawiając ich treść kierowano się najczęstszymi zagrożeniami wynikającymi z działań człowieka, takimi jak na przykład pożary w lasach.

Powinniśmy pamiętać, że las rośnie wolno, płonie bardzo szybko, dlatego przebywając na terenie leśnym należy przestrzegać obowiązujących zasad bezpieczeństwa pożarowego:

- **nie rozpalać ognisk w lesie poza miejscami do tego wyznaczonymi (ognisko może być zlokalizowane w odległości nie mniejszej niż 100 m od zalesionego terenu),**
- **nie porzucać nieugaszonych zapalek, niedopałków papierosów oraz innych tłących się lub palących przedmiotów,**
- **w razie wystąpienia pożaru alarmować straż pożarną (tel. 998).**

Traktujmy las jak własne dobro, pamiętajmy o tym, że to, czego nie znamy może mieć znaczącą rolę w ekosystemie leśnym, więc nie niszczy drzew i runa leśnego.

Las ma swoich mieszkańców, więc nie płoszmy ich poprzez wywoływanie hałasu, przecież to ich środowisko naturalne.

Poruszając się po lesie musimy wiedzieć, że gdy jeździmy samochodem dostępne są dla nas tylko drogi publiczne albo specjalnie oznakowane, wszystkie inne drogi nieoznakowane są zamknięte dla ruchu motorowego. Pozostawiamy swoje auta tylko na wyznaczonych do tego miejscach.

Poruszając się po lesie zwracajmy uwagę na tablice leśne z zakazami wstępu (np. ze względu na trwające prace leśne).

Z roku na rok dużym problemem są pozostawiane na terenie lasu śmieci.

Nie zaśmiecajmy naszego wspólnego dobra, pamiętajmy, że również w lasach rozstawione są kontenery na śmieci.

Ulotkę opracowano przy udziale pracowników Nadleśnictwa Giżycko oraz Mazurskiego Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego w Giżycku. Wykorzystano też, za zgodą autora, teksty Pana Jerzego Kruszelnickiego o walorach przyrodniczo-krajobrazowych Mazur, zawarte w przedmowie do albumu „Mazury”.